

POLSKA

NOMINACJA WICEPREZESA CENTRALNEGO URZĘDU GEOLOGII

Prezes Rady Ministrów Józef Cyrankiewicz mianował z dniem 1 maja 1955 r. dotychczasowego dyrektora Biura Dokumentacji Geologicznej mgr inż. Mieczysława Mrozowskiego wiceprezesem Centralnego Urzędu Geologii. (A)

XXVIII WALNY ZJAZD PTG

W dniach 3—5 czerwca 1955 r., odbędzie się w Szczecinie XXVIII Walny Zjazd Polskiego Towarzystwa Geologicznego. Przewodniczącym komitetu organizacyjnego zjazdu jest prof. dr Zdzisław Pazdro.

Tymczasowy program przewiduje w pierwszym dniu zjazdu posiedzenie naukowe oraz walne zgromadzenie delegatów PTG, a w następne dni wycieczki geologiczne w okolicy Szczecina. (a)

KONFERENCJA NAUKOWA

Stowarzyszenie Naukowo-techniczne Inżynierów i Techników Górnicza zorganizowało w Stalinogrodzie w dniu 26 kwietnia 1955 r. konferencję naukowo-techniczną na temat „Ujawnione rezerwy węgla w pokładach wychodnych i ich eksploatacja w Polskich Zagłębiach Węglowych“, na której wygłoszono referaty:

mgr inż. Stanisław Dymecki — „Zagadnienie eksploatacji na wychodach pokładów węgla w Górno-śląskim Zagłębiu Węglowym“.

mgr inż. Albin Wojakowski — „Eksploatacja wychodni pokładów węgla kamiennego w świetle dotychczasowych doświadczeń“.

mgr inż. Lipowczan Józef — „Geologia płytko zalegającego karbonu górno-śląskiej niecki węglowej oraz możliwości dalszych badań w celu założenia płytkich kopalń węgla“.

KURS GEOTECHNIKÓW „HYDROGEO“

Przedsiębiorstwo Geologiczne Budownictwa Wodnego „Hydrogeo“ zorganizowało miesięczny kurs dla geotechników.

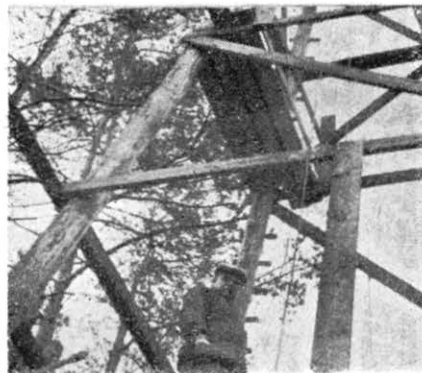
Program kursu obejmował 114 godzin zajęć teoretycznych i 80 praktycznych. Na wykładach omawiano następujące zagadnienia: 1) znaczenie wierceń dla budownictwa wodnego, 2) budowa sprzętu wiertniczego, 3) proces technologiczny wiercenia, 4) instrukcje posługiwania się sprzętem wiertniczym, 5) czynności geotechnika w czasie wiercenia, 6) wstępne wiadomości o skałach i budowie geologicznej Polski ze szczególnym uwzględnieniem budowy dolin rzecznych, 7) wody podziemne i ich znaczenie dla budowy wodnych, 8) klasyfikacja i rozpoznanie gruntów, 9) instrukcje wykonywania profili i przekrojów, 10) przepisy BHP, 11) nauka o Polsce współczesnej.

Kurs ukończyło 21 uczestników. (I. I.)

SUKCES WIERTACZY P.R.G.

Załoga wiertnicza Przedsiębiorstwa Robót Geologicznych pod kierownictwem doświadczonych mistrzów Kazimierza Konopki i Antoniego Słoninki odwierciła w prze-

ciągu pięciu miesięcy aparatem ręcznym studnię artezyjską głębokości 280 m.

Majster Konopka (fot. J. Górecki)

Sukces załogi polega na tym, że podwarszawskie studnie artezyjskie ujmują wodę z piasków wodonośnych dopiero z głębokości 250—280 m, a wykonanie takiego obiektu studziennego trwa 5—8 miesięcy aparatem mechanicznym.

Biorąc również pod uwagę fakt, że warunki geologiczne w miejscowościach podwarszawskich nie są łatwe, należy z całym uznaniem podkreślić wyniki pracy załogi wiertniczej tow. Konopki i Słoninki oraz podać jako przykład dla innych załóg wiertniczych pracujących w podobnych warunkach. (D)

ZSRR

NOWE ZŁOŻA RUD ŻELAZA

Na nowych terenach osiedleńczych Kazachstanu odkryto duże złoża rud żelaza, które można będzie wydobywać odkrywkowo.

Dokonanie odkrycia zawdzięcza się lotnikowi pocztowemu, który przy przelocie nad tymi obszarami

zauważył nadmierne wahania igły magnetycznej, doprowadzające do całkowitej zmiany kierunku lotu.

Przeprowadzone przez geologów badania wykazały, że znajdują się tu złoża rud żelaza, a pobieżne odczucia pozwalają zaliczyć je do najzasobniejszych na świecie.

Nasuwa się tu pewna analogia do sprostżeń lotników polskich, którzy podczas przelotów nad Górami Świętokrzyskimi stwierdzali zaburzenia igły magnetycznej (Budryk, Lesiecki „Zarys górnictwa” t. I, str. 28—29, 1949). (KOS).

ODKRYCIE GORĄCYCH WÓD PODZIEMNYCH

W 1951 r. w zachodniej części Gruzji odkryto na głębokości 800 m silnie zmineralizowaną wodę o temperaturze około 82°C. Woda ta znajdowała się pod ciśnieniem dochodzącym do 12 atmosfer. Nieco później, w odległości pół km od poprzedniego miejsca wykonano nowy otwór, który dostarczył wodę o takim samym składzie i zbliżonej ciepłocie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że przez 4 lata wydajność, skład chemiczny oraz temperatura nie uległy żadnej zmianie.

Ten rzadki wypadek występowania wody o tak wysokiej temperaturze i wydajności został wykorzystany w rolnictwie (cieplarnie, suszarnie tytoniu itp.) oraz w ogrzewnictwie mieszkaniowym. Obecnie rozpoczęto dalsze poszukiwania, a zwłaszcza na terenie stolicy Gruzji — Tbilisi, gdzie jak wiadomo od dawna znane są wody siarczane występujące na dużej głębokości.

Pierwszy szyb nawiercony na terenie ogrodu botanicznego w Tbilisi dostarczył z głębokości 1100 m wody o temperaturze 42°C. Dalsze otwory odwiercone w sąsiedztwie wykryły na głębokości 1500 m istnienie pod miastem rozległej niecki artezyjskiej, zawierającej wody gorące do 50°C.

Według opinii geologów radzieckich wody gorące o temperaturze zbliżonej do wód zachodniogruzińskich, o dużej zawartości gazów znajdują się pod miastem dopiero na głębokości 3000—4000 m. (J. G)

NOWE ODKRYCIE POPIOŁU WULKANICZNEGO W DNEPROPIETROWSKU

W Dniepropietrowsku znane były dwa miejsca występowania czwartorzędowych popiołów wulkanicznych. We wrześniu 1953 r., podczas wycieczki geologicznej zbadano nowe znalezisko bardzo czystego i sypkiego czwartorzędowego popiołu wulkanicznego na lewym zboczu wąwozu krasnopowstanczeskiego, na terenie cegielni. Popiół tworzy tu ponad pierwszą warstwę gleby kopalnej dość dużą soczewkę o miąższości do 0,5 m na przestrzeni ponad

100 m w serii typowego uwarstwianego lessu, stanowiącego miejscowy dział wodny. Dolna granica soczewki popiołu jest bardzo wyraźna i równa, bez zagłębień i innych śladów dawnej erozji, ku górze natomiast popiół wulkaniczny mniej lub bardziej stopniowo przechodzi w przykrywający go less.

Popiół wyraźnie różni się od lessu i glin lessowych bardzo jasną białawożółtawą barwą, lekkością i zdolnością twardnienia w wodzie. W niektórych miejscach popiół jest tak sypki, że rozsypuje się przy najbliższym dotknięciu i rozwiewa go nawet słaby wiatr. Przeprowadzone badanie mikroskopowe wykazało, że popiół składa się przeważnie z pyłu wulkanicznego i drobnych odłamków szklawa wulkanicznego o rozmiarach od 0,06—0,08 mm. W odłamkach szklawa występują liczne pęcherzyki gazów wulkanicznych, które nie zdążyły ułotnić się z lawy w momencie wybuchu.

Bardzo wyraźne podobieństwo tego popiołu do popiołów wulkanicznych Północnego Kaukazu pozwala przypuszczać, że pył wulkaniczny został zanieiony do Dniepropietrowska przez prądy powietrzne z Kaukazu. Wybuch wulkanu, z którego pochodzą te popioły, nastąpił prawdopodobnie około 10 tys. lat temu. (a.g.)

NRD

WALTHER GOTHAN

W dniu 30 grudnia 1954 r. śmierć wyrwała z szeregu wybitnych pracowników na niwie geologii nestora niemieckiej paleobotaniki, profesora Uniwersytetu Humboldta w Berlinie wschodnim, członka Niemieckiej Akademii Nauk i wielu towarzystw naukowych Walthera Gothana. Nazwisko to znane jest dobrze polskim geologom (wśród których znaj-

dują się też jego uczniowie) m. in. z objaśnień do geologicznych map: przeglądowej i hipsometrycznej Górno-śląskiego Zagłębia Węglowego (1942) oraz z kapitalnych jego prac z dziedziny petrografii węgla.

Jako uczeń zmarłego w r. 1913 prof. H. Potonięgo kontynuował Gothan jego pracę w dziedzinie paleobotaniki. W związku z tym wydał w nowym opracowaniu znany podręcznik paleobotaniki Potonięgo, jedyne w tym rodzaju obszerne opracowanie podręcznikowe w Niemczech w tej dziedzinie do roku 1954, kiedy to Akademie-Verlag w Berlinie wydał nowy podręcznik paleobotaniki Gothana i Weylanda.

Już w roku 1913 skierował W. Gothan swe zainteresowania na bogatą florę węgla kamiennego, rozpoczynając od węgla górno-śląskiego w tym względzie badania trwające do końca pracowitego życia. Od węgla górno-śląskiego przeszedł w celach paralelizacji do badań na terenach zachodnich obszarów węglowych niemieckich i pozaniemieckich. Na wielką skalę zakrojona monografia poświęcona temu zagadnieniu ukazała się w pięciu tomach w latach 1929, 1931, 1941 i 1953.

O autorytecie naukowym W. Gothana jako znawcy zagadnień geologii węgla świadczy m. in. fakt powołania go w kilka lat po pierwszej wojnie światowej, jako jednego z trzech, do zorganizowania Kongresu Stratygrafii Karbonu w Heelen. We wszystkich trzech kongresach brał W. Gothan czynny udział, w ostatnim, już u schyłku życia (1951), jako przewodniczący sekcji stratygrafii i geologii regionalnej.

W sierpniu ubiegłego roku niemiecki świat nauki obchodził uroczyste 75-lecie urodzin W. Gothana m. in. przez wydanie nr 5 czasopisma „Geologie” poświęconego Gothanowi. Z podsumowania wyników jego przeszło 50-letniej pracy naukowej wynikało, że publikacje tego niezmiernie pracowitego nauka przekroczyły liczbowo 300 pozycji drukowanych. Notatki biograficzne dotyczące zmarłego profesora wyrażają podziw dla jego szerokiego widnokręgu naukowego, głębokiej wiedzy o niepowtarzalnym w dziejach nauki bogactwie wiadomości.

W życiorysie zmarłego na podkreślenie zasługuje fakt, że prof. Gothan nie traktował nauki w oderwaniu od zastosowania praktycznego, przeciwnie, naukowe zainteresowania paleobotaniczne skierował na dziedzinę praktyczną, na górnictwo. Łączył również pracę naukową z działalnością pedagogiczną i z pożytkiem pracował w terenie na stanowisku geologiczno-administracyjnym.

Na podkreślenie zasługuje — po drugie — fakt, że Walther Gothan po załamaniu się faszyzmu niemieckiego znalazł dla siebie miejsce i dla swej działalności naukowej po

stronie Niemiec demokratycznych i zasłużył sobie na wysokie wyróżnienie, m. in. otrzymał odznakę Leopolda von Bucha.

(jw)

ZJAZD TOWARZYSTWA GEOLOGICZNEGO NRD

W dniach 15—17 kwietnia odbył się w Lipsku i okolicy Zjazd Towarzystwa Geologicznego NRD (Geologische Gesellschaft in der DDR), w którym wziął udział prezes Centralnego Urzędu Geologii prof. dr inż. Andrzej Bolewski.

Otwarcia Zjazdu dokonał prezes Towarzystwa prof. dr F. Deubel. W trakcie obrad dłuższe przemówienie wygłosił minister przemysłu ciężkiego NRD Fritz Seibmann, który wskazał geologom NRD główne kierunki pracy.

Dwa pierwsze dni obrad były poświęcone na referaty i dyskusje naukowe. Wygłoszone zostały następujące referaty:

dr U. Horst (Berlin) „Die Agricola-forschung. Zum 400. Todestag von Georgius Agricola“

dr H. Särchinger (Leipzig) „Ergebnisse geomagnetischer Vermessung im mittleren Thüringer Wald und ihre geologische Bedeutung“

dr E. Bein (Berlin) „Gravimetrische Messungen im Gebiet der Sangerhäuser Mulde und ihre Bedeutung für die Tektonik“

prof. dr R. Lauterbach (Leipzig) „Ergebnisse und Probleme geophysikalischer Kartierungsarbeit“

dypl. geol. W. Gotte (Freiberg) „Neue Untersuchungen über Stratigraphie und Tektonik im Wilsdruff-Nossener Schiefergebiet“

dypl. geol. P. Engert (Freiberg) „Neue Untersuchungen über Stratigraphie und Tektonik im Elbtalschiefergebirge“

prof. dr K. Pietzsch (Freiberg) „Die Elbtalzone“

dr G. Möbus (Berlin) „Zur Stellung der Lausitzer Granodiorite“

dr Kodym (Praga, Czechosłowacja) „Asturische gebirgsbildende Phase im Böhmischem Massiv und ihre Spuren im permocarbonische Sedimentationsbecken“

dypl. geol. E. Grumbt (Jena) „Zur Tektonik am NO-Rand des Thüringer Waldes“

dr K. B. Jubitz (Berlin) „Zum Arbeitsstand der saxonischen Tektonik im Subherzynen und Thüringer Becken (Regionalergebnisse und Arbeitsmethodik)“

dypl. geol. W. Neumann (Berlin) „Flächen- und Achsengefüge im voroberkarbonen Untergrund Thüringens“

prof. dr A. H. Müller (Jena) „Über den phasenhaften Verlauf der stammesgeschichtlichen Entwicklung“

dypl. geol. W. Krutzsch (Berlin) „Die Stratigraphie und Alterstellung der älteren mittel-

deutschen Braunkohlenschichten auf Grund von sporenpaläontologischen Untersuchungen“

prof. dr F. Deubel (Jena) „Über die künstliche Speicherung von Industriegas“

dypl. geol. H. Militzer (Freiberg) „Der Einsatz der elektrischen Eigenpotentialmethode als Nahverfahren unter Tage“

dypl. geol. G. Postendorfer (Leipzig) „Die Grundlagen und Ergebnisse der Erdkrustenforschung mittels der Tellurischen Ströme“

dypl. geol. H. G. Reinhardt (Leipzig) „Steinbruchsprengungen zur Erforschung des tieferen Untergrundes“

dr H. Havemann (Borgsdorf) „Ein System von Konvektionsströmen in der Erde und deren Wirkungen“.

W trzecim dniu Zjazdu odbyły się wycieczki naukowe:

Wycieczka A. Prof. dr Scheumann (Bonn): „Saski rejon granulitowy“

Wycieczka B. dr Hohl (Leipzig) „Trzeciorzęd i czwartorzęd w NW-Saksonii“

Wycieczka C. dypl. geol. Engert (Freiberg) „Cechsztyń i czerwony spągowiec w NW-Saksonii“

Wycieczka D. prof. dr A. Schüller (Berlin) „Rejon Wildenfels“.

Dla gości zagranicznych, których podejmowano bardzo serdecznie, zorganizowano dodatkowe wycieczki stosownie do ich zainteresowań.

Jednocześnie ze Zjazdem otwarta została wystawa „Geologia a geofizyka“ pod względem naukowym opracowana przez prof. dr Lauterbacha. Na wystawie tej uwzględnione były wyniki badań geofizyków polskich.

(b)

FRANCJA

ODKRYCIE ROPY I GAZU ZIEMNEGO

Rozpoczęte w listopadzie 1953 r. wiercenia poszukiwawcze za ropą naftową w południowo-zachodniej Francji (Etang de Parentis) natrafiły w marcu 1954 r. na głębokości 2200 m na źródło naftowe. Dalsze badania wykazały, że miąższość złoża ropoosobnego wynosi 150 m, a ciśnienie 210 atmosfer.

Parentis I i sześć nowonawierconych otworów dostarczą prawdopodobnie w bieżącym roku milion ton ropy naftowej, tj. przeszło 2 razy więcej, niż produkują obecnie wszystkie szyby naftowe Francji. Po dalszym rozwiernieniu pola naftowego znajdującego się między wybrzeżem Landes i rzeką Garonna produkcja może osiągnąć do 3,75 miliona ton, tzn. pokryje 25% zapotrzebowania Francji.

Wiercenie w Lecq w zachodnich Pirenejach natrafiły na bardzo bogate źródła gazu ziemnego. Gaz ten zawiera jednak dużo siarki; posiada temperaturę 500°C przy ciśnieniu 630 atmosfer.

Według wstępnych obliczeń odsiarczanie gazu dostarczy około 200 tys. ton siarki rocznie. Odsiarczony gaz magazynowany będzie w wyeksploatowanych złóżach gazu w St. Marcet, skąd będzie rozprowadzany istniejącym rurociągiem do Tuluzy i Bordeaux.

(xt)

JUGOSŁAWIA

BARYT

Wydobycie barytu w Jugosławii wzrosło w okresie powojennym z 5 tys. ton do przeszło 100 tys. ton rocznie. Przeszło 90% wydobytego surowca Jugosławia eksportuje głównie do USA, Wielkiej Brytanii i Austrii. (xt)

USA

METALE

W 1954 r. wiele uwagi poświęcono problemowi wykorzystania ubogich rud żelaza.

Produkcja cynku w 1954 r. wynosiła 855 tys. ton (o 12% poniżej produkcji 1953 r.). Produkcja tytanu metalicznego wynosiła w 1954 r. 5 tys. ton. W związku z zapotrzebowaniem przemysłu wojennego produkcja tego metalu wzrosła poważnie i osiągnęła przeszło 37 tys. ton w 1956 r. (xt)

SIARKA

Wydobycie siarki metodą Frascha za 10 miesięcy 1954 r. wynosiło 4570 536 ton. Produkcja za ten sam okres w 1953 r. wynosiła 4347 375 ton. Uzysk siarki regenerowanej w tych samych okresach osiągnął 295 800 ton i 281 099 ton. (xt)

KANADA

PRODUKCJA SUROWCÓW MINERALNYCH w 1954 R.

Wartość produkcji surowców mineralnych w Kanadzie wynosiła w 1954 r. 1 454 miln. dolarów.

Pośród 54 wydobywanych surowców na czoło wysuwają się następujące: ropa naftowa (246 miln. dol.), nikiel (180 miln. dol.), miedź (174 miln. dol.) węgiel (96 miln. dol.), azbest (93 miln. dol.), cynk (89 miln. dol.), ołów (59 miln. dol.), żelazo (50 miln. dol.), srebro (26 miln. dol.).

Produkcja siarki elementarnej regenerowanej z gazów i siarczków poflotacyjnych wynosiła 503 237 ton (w 1953 r. 358 850 ton.).

Produkcja niklu osiągnęła 143 tys. ton (wzrosła o 11,5% w porównaniu do 1953 r.).

Nowe złoża rudy miedzi w Gaspe (zasoby 70 miln. ton, średnia zawartość Cu 1,3%) wkrótce dostarczać będą 125 ton miedzi metalicznej dziennie.